

KIZ ÇOCUKLARININ EĞİTİMİ

Gülsün ŞAHAN

(Ankara-Yenidoğan İlköğretim Okulu Rehber Öğretmeni)

Kişilerin ve toplumların kalkınmasında önemli bir yere sahip olan eğitim, tüm dünyada kadın-erkek her yaşta tüm insanlar için vazgeçilmez bir haktır. (Çetin, 1993. s. 29) Bu hak Anayasa'da da belirtilmiştir. İyi eğitim almış birey iyi üretici, iyi tüketicisi, iyi vatandaş olarak hem kendine, hem de çevresine faydalı olabilecektir.

Eğitim toplumsal ve ekonomik kalkınmada önemli bir yere sahiptir.

Nüfusun her kesiminin, her tür ve düzeydeki eğitim hizmetinden eşit bir biçimde yararlanmasının sağlanması, çağdaş toplumların yaşamsal bir ilkesidir. Buna göre eğitimin tüm nüfusa yaygınlaştırılması, bununla birlikte toplumda eğitsel fırsatların eşitlenmesi öncelikli bir sorundur. (Büyüköztürk, 1992. s. 1)

Eğitim sistemi toplumsal işlevlerin yanısıra bir topluma ait kültürel değerlerin aktarılmasını da yerine getirir. Bu kültürel değerlerin bir kısmı kaçınılmaz olarak kadın ve erkeklerden beklenen davranışları da içerir, (Tan, 1979. s. 179) Bu sistemin eşitlikçi yönelimine rağmen gizli olarak var olan cinsiyetçilik nedeniyle kadınlar açısından eşitsizliği artırıcı bir rol de oynamaktadır. Örgün eğitimin her kademesinde kadınlar azınlıktadır. (Sayın, 1993. s. 3-4) Dünyada yoksul ve eğitimsiz 1.3 milyar insanın % 70'i de kadındır. (B.M. Geliştirme raporu 1995).

Eğitime ulaşma kadınlara eşitlik sağlanmasının en önemli unsurudur.

Başta aile planlaması olmak üzere sağlık, çevre, tüketici davranışları, altyapı olanaklarından yararlanma, çocuk yetiştirme, beslenme, aile refahının artırılması, istihdama daha fazla katılım için kadınlara verilecek eğitim

Türkiye'de ekonomik potansiyelin artmasını sağlayacak, küreselleşme ve Dünya ile bütünleşme sürecine aktif katılımı kolaylaştıracaktır. 1992 yılı verilerine göre 27 milyonu aşkın kadından 15+ yaş grubundakilerin % 38'i okuma yazma bilmemekte, ilkokulu bitirmeden ayrılanlarla birlikte bu oran % 42.38'e çıkmaktadır. Bu oranın erkeklerde % 24.87 olduğuna göre kızların ve erkeklerin eğitimine yönelik tutumlar arasında hala derin bir uçurum olduğu görülmektedir. (Arat, 1992. s. 13) Mine Tan'ın Kadının ekonomik yaşam ve eğitimdeki durumunu konu alan incelemesinde Türkiye'de kadınların erkeklerle göre hem toplam, hem de kentsel-kırsal nüfusun eğitim olanaklarından çok daha az yararlandıklarını, buna bağlı olarak kadının ekonomik yaşama katılımının oldukça düşük olduğu saptanmıştır. (Tan, 1979. s. 204) Kadınların eğitim gibi bir çok olanaklardan yararlanmada fırsat eşitliğine sahip olmaması, çalışma yaşamının dışında kalmasına, mesleğinde ilerleyememesine neden olmaktadır. (Aliefendioğlu, 1995, s. 19) Nüfusun yarısını oluşturan ka-

dınlar diğer yarısını oluşturan erkekler kadar ulusal gelirden yeterince pay alamamaktadır. Eğitim kadın statüsünün yükseltilmesinde, toplumdaki etkinliğinin artırılmasında oldukça önemlidir. (Aluç Yaman, 1995, s. 12) Kadınların eğitim olanaklarından yeterli kadar yararlanmayışının olumsuz etkileri öncelikli bir sorun olan hızlı nüfus artışında da görülmektedir. 12 yaşında eğitimi sonlandırılan kız çocukları çok geçmeden evlendirilebilmekte, yaşlıları öğrenim hayatını sürdürürken anne ve eş rolü oynamaya başlamaktadır. 1980-1985 nüfus sayımlarında 12-14 yaş grubunda henüz çocuk yaşta evli ve çocuk sahibi olan kadınların oranının hiç de az olmadığı, 1985 yılı için bu yaş grubunun % 7'sinin 1 ve 2 çocuklu olduğu görülmektedir. (Doğramacı, 1992. s. 85) Güneydoğu Anadolu Bölgesinde hızlı nüfus artışındaki en önemli etkenin "küçük yaşta evlenme" olduğu bölgenin kırsal alanlarında kadınların % 44'ünün 15 ve daha küçük yaşlarda evlendikleri belirlenmektedir. (Cumhuriyet Gazetesi, 1995, s. 20)

Kız çocuklarının ilköğretim II. kademe devamlarının sağlanması ile evlenme yaşının daha ileriye çekilmesi ve bunun nüfus planlamasına olumlu etkisi görülebilecektir. İlköğretimde kent-köy ve kız erkek okullaşma oranları arasındaki fark, geri kalmış illerde oldukça yüksek gelişmiş illerde ise önemsenmeyecek derecede azdır. (Adem, 1983. s. 149-150) İlköğretim I. kademedeki zorunlu eğitim uygulaması ile 7-12 yaş arasındaki kız ve erkek öğrencilerin tamamına yakını ilk 5 yıllık eğitimi almakta, asıl problem II. kademe'de ortaya çıkmaktadır. 12-15 yaş arası çocukların % 40'ı eğitimi terk etmekte, bu sorunun yetkililerce ciddi olarak düşünülmesi gerekmektedir. (Kaya, 1977. s. 126) Bu çağda eğitimi bırakan bu grubun çoğunluğunu kızların oluşturması, kızların eğitimine ayrı bir önem verilmesi gerektiğini göstermektedir. Ortaokula başlayan kızların lise ve yüksek öğretime devam etme şansları artmaktadır. Kısaca kız ve erkek öğrenciler arasındaki eğitim kurumlarına devam etmedeki eşitsizlik ortaokulda başlamaktadır. (Bülbül, 1992. s. 36) 12-15 yaş çağ nüfusunun okullaşma düzeyinin düşüklüğü ve II. kademe eğitim düzeyinde gözlenen fırsat ve olanak eşitsizliğinin I. kademe göre çok daha fazla derinleştiği görülmektedir. (Büyüköztürk, 1992. s. 78) 1992-1993 öğretim yılında ortaokul kademesinde kızların toplam oranı % 38.1'dir. Köylerdeki kız öğrenilerin toplam içindeki oranı ilkokulda % 46.0, ortaokulda % 29.6'dır. (Çetin, 1993. s. 29) Bu durum okuryazarlığa cinsiyete göre olduğu gibi özellikle yörenin kalkınmışlık düzeyine paralel bir gelişme gösterdiği de ortaya konulmuştur. Tüm kadın nüfusun okuryazarlık oranı İstanbul'da % 82.1 iken Hakkari'de % 23.04'dür. (Büyüköztürk, 1992. s. 52) Ortaöğretimde eğitim talebini sosyo ekonomik düzeyin büyük ölçüde etkilediği ortaya konulmuştur. (Aksın, 1986.

s. 1) Dar gelirli ailelerde eğitime ayrılan paydan öncelikle erkekler yararlandırılmaktadır. Eğitimde önceliğin kız çocukların ve kadınların eğitimine verilmesi, bu eğitimin niteliğinin yükseltilmesi ve eğitim sürecine etkin olarak katılmalarını engelleyen etkenlerin ortadan kaldırılması gerekmektedir.

Toplumların gelişmişlik düzeyleri, o toplumdaki kadınların eğitim düzeyi ve kadına verilen önemle eşdeğerdir.

KAYNAKÇA

- Adem, Mahmut. *Eğitim Hakkı. TODAİE İnsan Hakları Yıllığı*. Cilt 10-11 Ankara 1989.
- Aksın, Hülya. *Ortaöğretimde Eğitim Tabelinin Belirleyicileri*. A. Ü. Sos. Bil. Ens. (Yayınlanmamış Y.L.T.) Ankara 1986.
- Aliefendioğlu, Hanife. *"Çalışan Kadının Yönetici Olarak Sorunları"* Öğretmen Dünyası. Mart 1995
- Aluç Yaman, Filiz. *"Göğün Yansından Çoğunu Omuzlayanlar"* Öğretmen Dünyası. Mart 1995
- Arat, Necla. *"Kadın Eğitimine Yönelik Politika ve Stratejiler"* Türkiye'de Kadın Eğitimi. I. Uluslararası Konseyi Bildiriler M.E.B. Yayınları. Haziran, 1992.
- Bülbül, Sudi. *Türkiye'de Kadın Eğitimi*. I. Uluslararası Konseyi Bildiriler. M.E.B. Yayınları. Haziran 1992
- Birleşmiş Milletler Gelişme Raporu* Hürriyet Gazetesi 14 Ekim 1995.
- Büyüköztürk, Şener. *Türkiye'de Nüfus ve Eğitimde Fırsat Eşitsizliği*. A. Ü. Sos. Bil. Ens. Yayınlanmamış Y.L.T. Ankara 1992
- Çetin, Cemil. *"Eğitim ve Kızlarımız"* Milli Eğitim Dergisi. Ankara Mart 1993.
- Cumhuriyet Gazetesi*. 26. 11. 1995.
- Doğramacı, Emel. *Türkiye'de Kadının Dünü ve Bugünü*. T. İş Bankası Yayınları. Ankara, 1992.
- Kaya, Y. Kemal *İnsan Yetiştirme Düzeyimiz. Politika-Eğitim-Kalkınma Nüve Matbaası*. Ankara 1977.
- Özer, Mustafa. *İlköğretim Okulları II. Kademe Öğrencilerinin Öğrenimi Terk Etme Sorunları Analizi*. A. Ü. Y.L.T. 1991.
- Sayılgan Fevziye. *Kadın Eğitimine Feminist Bir Yaklaşım*. Çankaya Belediyesi 100. Yıl Kültür Evinde Uygulamalı Bir Araştırma. A. Ü. Sos. Bil. Ens. Yayınlanmamış (Y. L. T.) Ankara, 1993.
- Tan, Mine. *Kadın; Ekonomik Yaşamı ve Eğitimi*. T. İş Bankası Kültür Yayınları. Ankara, 1979.